

KASVATUS.

Nr. 17

3 aastakäik.

SEPTEMBER

1921.

KASVATUSTEADUSLINE AJAKIRI.

EESTI ÕPETAJATE LIIDU HÄALEKANDJA.

SISU:

1. E. Martinson: Toimetuse vahetuse puhul.
2. Prof. Dr. R. Broda järele J—n.: Moraaliõpetus Prantsusmaa koolides.
3. Ühis-Soome koolikongress Helsingis 20. – 22. juunini.
4. Joh. Käis: Kooli lähendamine töökooli põhimõttele.
5. KROONIKA: E. M.: Õppeabinõude valmistamise kursused. — Läti ja Leedu õpetajad Eestis. — Kirjatööde võistlus noortele.
6. KIRJANDUSEST: Uued raamatud.
7. ORGANISATSIOONIDE TEATED: Viljandimaa õpetajate kongress.
8. NEKROLOOG: Nikolai Jürisson †. Anton Kuldkepp †.
9. Õiendus.

Toim. aadress: Pikk tänav nr. 54, telefoni nr. 14-63.

Uuemad raamatud.

Pokrovsky Kosmograafia. Joo-	Emk.
nistustega	160.—
Kasemets, A. Harmoonia õpetus I/II	100.—
Madisson, P. ja Ussisoo, T. Plani-	
meetria	125.—
Niggol, C. H. Jutud loomadest	
lastele	25.—
Rootsmann, D. Algebraalne ana-	
lüüs II.	100.—
Sitska, J. Üleüldine ajalugu IV.	150.—
Rägo, R. Kodanikuõpetus, alg-	
koolile	75.—
Veidermann, H. Väike arvaja alg-	
koolidele	75.—
Veidermann, H. Väike arvaja	
juhataja	200.—
Kevend, E. Ilulugemine II., muu-	
detud trükk	90.—
Kevend, E. Näitlemise kunsti teooria	35.—
Ussisoo, T. Plakaatkiri puusulega	40.—
Zelinsky, V. Nouvelle grammaire	
simplifiée	
Annusson, Jüri. Anorgaaniline	
keemia	160.—
Pöhl, H. Ingliskeele õperaamat II.	
Haker, ins. Elektrotehnika õpetus	160.—
Markson, ins. Elektrimõõtmise	
algõpetus	160.—
Raudsepp, H. Euroopa uuem	
ilukirjandus	100.—
Ussisoo, T. Puutööd	50.—
Ussisoo, T. Geomeetiline joones-	
tamine II. trükk	
Mootse, G. Vesivärvide õpetus .	30.—
Попова. Букварь „Друг детей“	250.—

Kirjastus osahisus

„Rahvaülikool“

Tallinnas, S.-Karja tän. 23.

KOOLIDELE

soovitame meie järgmisi õpperaamatuid:

Jerusalem, V. prof. Psühholoogia õppe-	Emk.
raamat. A. Kuksi toimet.	200.—
A. Haman. Japanese stories by L.	
Hearn. I volume	50.—
Karlson, Ed. Kahekordne ehk Itaalia	
raamatupidamine	60.—
Krims-Kotkas, A. Vene keele lugemis-	
raamat Eesti koolidele. I osa. IV	
õppeaasta	80.—
Lütsch, C. prof. Klaveri etüüdid. I vihk	140.—
Lang, Juh. Füüsika. Rahvakoolidele	170.—
Mikkelsaar, F. V. Geomeetria meetodika	70.—
Nano, Villem. Trigonomeetria õppe-	
raamat keskkoolidele	90.—
Pezold, H. Saksa keele õpetus	50.—
Päss, Viktor. Algebra ülesannete kogu.	
I osa.	80.—
Reiman, Villem. Eesti ajalugu. Trüki	
korraldanud cand. hist. H. Sepp	120.—
Rimski-Korsakoff, N. Praktiline harmoo-	
nia õpperaamat. I osa. Tõlk. J.	
Zeiger	50.—
Rimski-Korsakoff, N. Praktiline har-	
moonia õpperaamat. II osa. Tõlk.	
J. Zeiger	50.—
Saar, Märt. Koorigaulud	50.—
Suits, Gustav. Eesti lugemisraamat. II osa	120.—
Tennmann, Eduard. Kirik arenemiskäi-	
gul. I osa	40.—
Tselpanoff, prof. Loogika õpperaamat.	
A. Kuksi toimetusel	180.—
Sudermann, H. Fritzchen. Ühejärguline	
näidend Tõlkinud Bernhard Linde	30.—
Suits, Gustav. Ohvrisuits. Kogu armas-	
tuslaule	150.—
Suits, Gustav. Tuulemaa. Luuletuskogu.	
II trükk	125.—
Tammsaare, A. H. Pikad sammud.	
Novell. II trükk	100.—
Tammsaare, A. H. Juudit. Nelja vaa-	
tusega näidend	100.—
Tassa, A. Hübelinek. Legendid. Kahe-	
värviline trükk	100.—
Unter, Marie. Eelõitseng. Luuletused .	50.—
„ Sonetid. (Müüdüd)	50.—

Kooliraamatutest

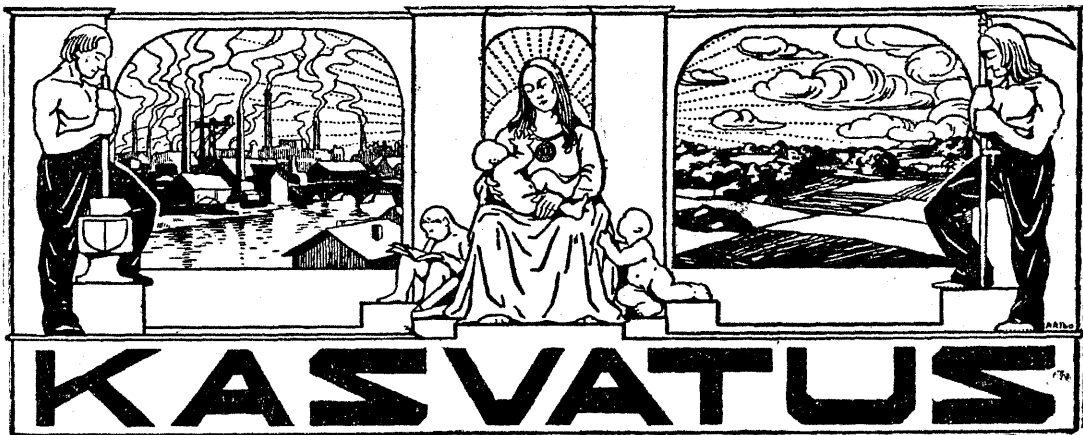
-- ilmuvad lähemal päivil: --

Дормидонтова, З. Танина азбука. Рисунки	
худ. А. Гринева.	
Pezold, H. Inglise lugemise raamat.	
„ Inglise keele õpperaamat. Teine	
täiendatud trükk.	
Päss, V. Neljäjärgulised logarütmide tabelid.	
Пекарский, Н. Русская грамматика по но-	
вой оргоп.	
Univer, M. Kasvatusteadus II osa.	
Treiberg, R. Kõige uuem aeg (1789.—1914).	
I osa.	
Reisenbuk, M. Prantsuse keele õpperaamat	
I osa.	

Kirjastus a.-s. „Varrak“

Tallinnas, Harju tänav 48.
Tartus, Rüütli tänav 24/26.

Eesti Õpetajate Liidu häälekandja.

Nr. 17.

September 1921.

3. aastakäik.

Toimetuse vahetuse puhul.

E. Martinson.

1. sept. lahkus «Kasvatus» toimetusest J. Annusson, kus ta töötanud üle kahe aasta: kuni s. a. veebruari kuni toimetuse liikmena ja pärast seda vastutava toimetajana. Tema asemele astub ajutiselt nende ridade kirjutaja.

Ei taha praegu pikalt-laialt hindama hakata J. Annussoni tööd «Kasvatuses». See on tuttav kõigile «Kasvatus» lugejatele. Teaduslise või kirjanduslise ajakirja väljaandmise katsed on meil Eestis siiani peaaegu ilma erandita ebaõnnestanud. Eraldi raske on kasvatus-teaduslise ajakirja väljaandmine ja toimetamine. Lugejate ringkond, keda võiksid huvitada kasvatus-teaduslised küsimused, ei ole kuigi suur, ajakirja väljaandmise kulud on aga väga suured. Leidub väga vähe häid kaastöölisi, sest puuduvad tarviliku kogemusega eriteadlased, ja kuigi meil on mõned võrdlemisi head pedagoogid, siis on nad enamasti koormatud kõiksuguste muude ametitega. J. Annusson pidi palju tööd üksi ära tegema, või oma juhatusel teha laskma nooremil jõudude. Ja ta leidis selleks aega, ehk tal küll peale oma otsekohese ametitöö palju aega kulub tööks mitmesugustes ühisustes ja asutustes.

Õpetajaskond on üldiselt rahul olnud «Kasvatus» sihiga ja sisuga. On ju ka

olnud nurisejaid, «Kasvatus» sisu oleks ehk võinud mõnikord olla tuumakam, kuid ei saa ka ära unustada meie olusid, ja kui nurisejad ise oleksid appi tulnud, oleks ehk olnud vähem põhjust nurisemiseks. «Kasvatus» lugejate arv on kasvanud paari saja pealt ligi kahe tuhandeni. Kuigi tellimisraha ei suuda katta ajakirja väljaandmise kulusid, on «Kasvatus» siiski aineliselt edasi jõudnud.

Iga asja algus on raske. «Kasvatuses» on esimesed raskused möödas. Seda enam tuleb kahetseda, et J. Annusson, kes oma õladel kannud «Kasvatus» alg-töö raskused, ei leia võimaliku olevat jätkata alustatud tööd. Mule näib, et J. Annussoni tõsiselt rõhus asjaolu, et meie õpetajaskond kaunis loiult toetab kaastööga oma häälekandjat...

Kui nende ridade kirjutaja Õpetajate Liidu juhatus tungiva pealekäimise järele otsustas ajutiselt oma peale võtta «Kasvatus» toimetamist, siis ei olnud tal tundmata eespool toodud raskused. Ka on ta kaugel arvam'set, nagu suudaks tema eeskujulikult korda saada «Kasvatus» toimetuse raskete ülesannetega. Kuid töö nõuab tegijat ja seda polenud mujalt leida.

Teadagi, et toimetaja ükski ei suuda hoida ajakirja tarvilisel kõrgusel. Õpetajaskond peab energilisemalt toetama «Kasvatust» oma kaastööga. Tahaks loota, et meie kandvamad jõud kasvatusalal, kes siia maani olnud üle koormatud Eesti kooli rajamistöödega, nüüd juba rohkem võimalust leiavad kasvatusliste küsimuste lahendamiseks «Kasvatuses».

Ja küsimusi, mida tuleks lähemal ajal lahendada, on arutu palju ning tähtsaid. Elame ju poliitilise kui ka koolielu uuendusajajärgul. Kaks sõna on, mis praegu kõige rohkem valdavad kultuurmaade koolimehi: ühtluskool ja töökool. Ühtluskool on meil üldiselt tunnustatud. Lahkaryamisi avaldatakse ainult tema maksmapanemise viisi ja tempo kohta; tema põhimõtete vastu on meil ainult kõige konservatiivsemad elemendid. Kuid ühtluskooli tunnustamine, isegi tema maksmapanemine seadusandliselt ei tähenda veel kaugeltki tema täielikku teostamist. Sel alal ootab lahendamist hulka keerulisi ja raskeid küsimusi.

Ühtluskooli maksmapanemine ja teostamine on aga peaasjalikult parlamendi, valitsuse ja omavalitsuse asi. Õpetajaskond saab selleks mõju avaldada ainult kaudselt. Töökool on aga just õpetajate sõiduvesi. Temaga tuleb ka «Kasvatusel» kõige lähemal ajal peaasjalikult tegemist teha.

Demokraatline riigikord nõuab kodanikke, kes oskavad iseseisvalt talitada. Pimedastpeast käsutamine ei käi kokku demokraatlise korra mõttega. Opi laste kasvamine peaasjalikult isetegevuse kaudu ja isetegevaks, iseseisvaks inimesteks aga ongi just töökooli üldine ja tähtsam tunde märk, kui mõista töökooli ainult mitte ainult kooli, kus pearõhk pannakse kehalise, peaasjalikult käe töö peale, vaid töökooli kõige laiemas mõttes. Sellepärast on ka arusaadav, et töökool just nüüd, kus võidule on pääsenud ja pääsesmas demokraatlisemad voolud, leiab ikka rohkem ja rohkem teostamist, kuigi töökooli mõte ei ole kasvatuses suugugi uus.

Töökooli teostamine on ühenduses suurte takistustega. Ei takista mitte

ükski majanduslikud kulud, vaid — võib olla, veel suuremal määral — õige arusaamise puudus. Saksamaal, näiuuseks, kus juba pikema aja jooksul katseid tehtud töökooli alal, kus töökool seadusandliselt sanktsioneeritud, kurdavad õpetajad alatasa selle üle, et rahvas omas üldsuses väga tuim on aru saama töökooli mõttest, et nüüdisaja kooli süüdistatakse selles, et seal väga vähe õpitakse, ainult mängitakse ja viidetakse aega tühiste asjadega. Meil on aga töökool suuremale osale õpetajaistki alles tundmata maa. Siin on «Kasvatusel» täita raske ülesanne. Meie haridus- ning koolinõunikudelt, seminaari õppejõududelt ja kõigilt asjatundjailt koolimeestelt ootab toimetus töökooli küsimuste laialdast käsitlemist «Kasvatuses» kõige lähemal ajal.

Muidugi ei ole töökool ainuke probleem pedagoogilistel otsimistel. Kuid praegu on ta teljeks kasvatusküsimuste ilmas. Vana kool oma teadmiste passiivse omandamisega ei rahulda enam kasvatuses eadlasti. Loomulik, et jõutakse vastupidistele arvamistele. Vastu võttes töökooli põhimõtte, peame käsitama tema seisukohalt ka kõigi õppeainete meetodid. Samuti tulevad ka didaktilised ja üldpedagoogilised nõuded viia kokkukõlla töökooli põhimõtetelega. Nii näeme, et töökooli küsimus on nii laialdane, et tema enesesse mahutab suurema osa küsimustest, millega tuleb meil tegemist teha praegusel kooliuuenduse ajajärgul. Temast ei pääse mööda ükski õpetaja, kes tahab seista oma ameti ja aja kõrgusel.

Suuremais kultuurriikides on igal tähtsal kasvatuses voolul oma häälekandja. Meie oleme selleks veel liig vähe arenenud; ka arvu poolest pole meid palju. Meil näib raske olevat ühegi kasvatuses ajakirja väljaandmine. Sellepärast peab «Kasvatus» oma veerud avama mitmesuguste voolude esitajaile. Takistusi selleks ei ole tehtud, ega mõelda teha ka tulevikus. Küsimuste valgustamine mitmest vaatekohast on ainult soovitatav.

Loodan, et «Kasvatuses» asuvad tööle meie tõsisemad koolimehed kui ka teised haridustegelased, kes peavad tähtsaks meie kooli edu.

Moraaliõpetus Prantsusmaa koolides.

Prof. Dr. R. Broda järele J—n.

Prantsusmaal on kirik ja kool 1883. a. saadik lahutatud; usuõpetuse asemele on korraldatud kodanlise moraali õpetus. Samal aastal Jules Ferry algatusel maksmapandud kooliseadus määrab, et avalikkude koolide ruumides ei tohi ühtegi usutunnistuse õpetust jagada; vanematel on aga õigus lasta lapsi õppida erakoolides, kus usuõpetust õpetada lubatakse. Peale selle on avalikkude koolide õpilastele iga nädalal jooksul kaks pealelõunat või üks terve päev vaba; seda vaba aega võivad lapsed tarvitada oma äranägemise järgi spordi alal, võõra keele õppimiseks, usuõpetuse saamiseks jne.

Usuõpetuse õppimisest võtavad lapsed mitmekesiselt osa. Pariisis ning teistes suurlinnades ja Lõuna-Prantsusmaa vabameelsetes osades saab usuõpetust laste vähemus, kuna aga usklikkudes Lääne provintsidel — Normandies, Bretagnes ja Vendées suurem osa õpilasi usuõpetust õpivad.

Koolis antakse kõigile lastele moraaliõpetust, kus juures selle õpetamisel mitmesuguseid metoode tarvitatakse. Nõnda tutvustavad ajaloo ja kirjanduse õpetajad lapsi nende ajalooliste isikutega, kelle mehisis võiks olla eeskujuks; samuti lastakse lapsi lugeda jutukesi ja luuletusi, mis võiksid avaldada nende peale kõlblist mõju. Peale selle antakse lastele igal nädalal kahe tunni jooksul moraaliõpetust; õpetuse andmine sünnib kas õpperaamatute najal või õpetaja ning õpilaste vaba kaksikkõne abil. Opperaamatute valik on õpetajal vaba, tingimisega et raamat oleks nende hulgast, mis vaitsuse poolt heaks kiidetud. Opperaamatute valik väljendab Prantsusmaa õpetajate ilmavaadet. Kahkümnendates aastates tarvitusel olnud raamatute asemele, kus jumaluse mõistel suur osa oli, astusid üheksakümnendates aastates Kanti kohusetunde kategoorilise imperatiivi peale põhendatud tööd. Viimasel ajal on peamotiiviks sotsiaalse solidaarsuse ideaal, mis ühtlasi on ka Prantsuse vabariigi ideaaliks. Muu seas põhjeneb selle peal ka kõige populaarsem moraali õpperaamat — Payot oma.

Anderikkamad ja hoolsamad õpetajad eitavad õpperaamatu tähtsust, kuna nende arvates moraal ei ole õpitava; tähtsam on tema vaimu laste hingesse istutamine. Seda püüavad nad kätte saada vaba sõna abil.

Haridusministeeriumi loaga tutvunesin koolides moraaliõpetamise metoodidega. Järgnevates ridades püüan tavalist moraaliõpetuse tundi kirjeldada.

Uhes Pariisi eeslinna koolis pidi õpetaja 6—7 aastastele lastele mehisisuse mõistet selgitama. Et mitte lastes sõjakust äratada, ei võtnud ta näiteid sõja ajaloost, vaid tõi neid laste eneste elust. Õpetaja pöörab väikese Pierre'i poole küsimusega: «Kujuta enesele ette, väike Pierre, et sa oma emaga kuskil üksikus majas elad. On pime öhtu. Seal korraga jääb sinu ema haigeks ja oleks tarvis arsti järele minna. Kes peaks aga arsti kutsuma, kui sina, väike Pierre, seda teha ei julgeks, kartes tonte ja pimedust?»

Õpetaja ei olnud veel juttu lõpetanud, kui õpilased vahele hüüdnud hakkasid: «Ei, ei! See oleks häbistav, kui meie laseksime oma ema valu kannatada ja kardaksime tonte, keda sugugi ei ole. Ja kui neid ka oleks, siis peaksime ometi arsti juure minema — nii palju julgust peab prantslasel olemas.»

Õpetajal oli nüüd kerge selgitada, et mehisis seisab selles, kui täidetakse oma kohust, ilma et kardetaks tõsist või mõeldavat hädaohtu.

Samal viisil selgitati koolides näidete varal truuduse ja sotsiaalse solidaariteedi mõisteid. Sama metoodi tarvitatakse ka karskuseõpetuse andmisel.

Moraaliõpetuse elustamiseks asutatakse õpilaste ühinguid, mille ülesandeks on kõlbline tegevus.

Moraaliõpetuse tagajärgede kohta on raske kindlat otsust anda, kuna seda loomulikult mingisuguse katse abil ei saa hinnata. Ka ei paku siin kuritegevuse arvustik kindlaid andmeid, kuna mõnesugused muud asjaolud (suurlinnade kasvamine, vaesus, laste üleskasvamine tänavatel, alkoholism jne.) noorsoo kuritegevust hoopis suuremal määral eden-

davad, kui mingisugune moraaliõpetus seda muuta võiks.

Teatav väärtus on koolijuhatajate seletuskirjadel, mille järele mõnesugused õpilaste eksimised (vale jne.) moraaliõpetuse maksmapanemisest saadik on vähenenud.

Tõestavam on aga see edu, mida võib märgata ühiskondlise vastutustunde arenemises viimaste aastate jooksul rahvahulkades. Sellest ajast peale, kus uue

kooli esimesed lõpetajad valimiskasvade juures käivad oma hääli andmas, võib märgata nende erakondade kasvu, kes kõige rohkemal määral laiade hulkade kasuks töötavad ja kelle programmid eneses tõsiseid sotsiaalseid uuendusi sisaldavad. Viimaste aastate jooksul läbiviidud ühiskondlikes uuendustes võib kahtlemata uue kooli mõju märgata. Selle vastu ei ole konstateeritud mingisugust eitavat mõju, mis oleks moraaliõpetusel usuõpetusega võrreldes.

Ühis-Soome koolikongress Helsingis

20.—22. juunini s. a.

Lõppenud on Ühis-Soome koolikongress. Selle kongressi tähtsust hinnates ei saa palju arvesse võtta kongressi ennast, s. o. üldkoosolekul ja sektsioonides peetud kõnesid; neile ei saaks peatähtsust anda isegi siis, kui nad kõigile kuulajatele oleksid täiesti arusaadavad olnud. Kongressi tähtsus seisab peaaesjalikult selles ühendavas, ühendavas meeleolus, mille löid avamiskoosolek, lõpupeetud ja teised pidulikud koosolekud ning Eesti õpetajate huvireis läbi Soome. See meeleolu: ärkav ühtekuuluvuse tunne suuremas hulgas, ühiste põhihelide leidmine ja arusaamine teineteisest määravad hõimrahvaste tulevased ühissihid. Selles suhtes on lõppenud kongress enam anud kui ükski teine sennimestest ühissetevõtetest. Need paar otsust, mis kongress nii üksmeelselt vastu võttis, olid sellel meeleolul tekkinud üldiseks vajaduseks.

Tegelikult saigi kongress hoopis laiemal ulatuse, kui esialgu oli kavatsatud. Ungarlasi, keda kongressi peatoimikond oli kutsunud kongressist osa võtma, oli ilmunud mõni üksik, kuid selle tähtsa osa pärast, mida nad etendasid, võib kongressi täie õigusega nimetada Soome-Ugri kongressiks. Tervitusi kongressile saatsid isegi türklased Budapestist, lootust avaldades, et lähemast kongressist nemadki saaksid osa võtta...

Algusest peale oli kuulda, et paljud õpetajad Eestist soovivad kongressile sõita, kui neile majanduslikud võimalused avanevad selleks ajaks. Kaugeltki kõigile ei avanenud need võimalused, kuid 19. juuni hommikul võisid Tallinna sadamasse ilmuda siiski ligi 500 õpeta-

jat ja haridustegelast. Vaikne ilm soodustas sõitu, ja kerge udu lahtumisel võis kella 10 paiku Soome randa ja Helsingi tornärsid silmata. Suomenlinna tervitas tulijaid lipuehtega. Helsingi edelasadamas paistis juba kaugelt suur kogu inimesi, ja uusi voolas ikka juurde. Juba merel olid lauljad «Tasuja» ninale kogunud ja laulu kõlama pannud, sadamasse jõudes lauldi «Väinämön lapset» Soome keeles. Ühis-Soome laul kõlas esimest korda eestlaste kooris, sest siinpool lahte ei ole laul veel üldiselt tuntud. Kell 12 jõuti päralt. Sadamast viidi eestlased neile korteriks määratud Kammionkoulusse. Seal jagati tulijale kongressi kavad kätte.

Helsingi lehtedes leidsime artiklid ja tervitusi esimesele Ühis-Soome kongressile. «Helsingin Sanomat» olid avaldanud pikema tervituse Soome, Ungari ja Eesti keeles. Selles tervituses heidetakse pilku kongressi saamisloo peale, avaldakse lootust, et noorsoo kasvatuspõllule palju head seemet külvatakse ja uusi vaatekohti omandakse isiklikes läbikäimises ning soovitakse, et külalistel mõnus oleks soomlaste keskel viibida. Peale selle toovad «H. S.» kongressist osavõtva nelja ungarlase näopildid ja lühikesed eluloolised teated. «Uusi Suomi» ilmutas kongressi päevakorra, artikli ja järgmise tervituse Soome, Eesti ja Ungari keeles:

Kui Kalevala vanad lauljad, kes oma hõimu õpetajad ja targad olid, kokku said, löid nad käe kätte ja näitasid sõnades ja helinates, mis nad kõige paremat teadsid ja tundsid, ja nad kaebasid

ainult seda, et niisugune kokkusaamine inimese elus nii harva võib sündida.

Soomesugu rahvaste õpetajad ühinevad nüüd Soome pealinnas sellemas mõttes kui need vanad lauljad. Nemadki tahavad üksteisele kätt anda, teineteisele oma arvamist avaldada, kuidas kasvavat põlve paremini võiks harida, tahavad ühistes nõupidamistes otsida juhatust ja usaldust haridustöö tegemiseks ühte hõimu kuuluvate rahvaste keskel. Maailma suure maru järele tulebki lootust selle rahulise haridustöö külge kinnitada. Möödaläinud maru on mitmel viisil saatuslikult puutunud nimelt neid soomesugu rahvaid, kelle hariduspõllul töötajaid nüüd siia kokku on kogunud. See alles on selle kokkutulemisega võimalikuks teinud.

Olgu siis meie sugulastele, soomesugu rahvaste õpetajale üteldud tere tulemast esimest Ühis-Soome koosolekut pidama vaba Soome pealinnas!

Kell $\frac{1}{2}$ 4 seadsid end eestlased Kamionkoulju juures ridadesse, et Eestis langenud soomlaste vennashauale minna ja pead paljastada langenud kangelaste põrmu ees. Lühikene auavaldus algas koraaliga «Ma kummardan sind, armu vägi», siis südamlik kõne kangelaste mälestusele A. Weidermanni poolt, pärg Eesti tamme lehtedest ühishauale ja lõpuks laul «Isamaa ilu hoieldes». Paljud vaatlesid veel Soome vabastussõjas langenud soomlaste ja sakslaste vennashaudasid, mida juba ehib Soome graniit...

Ülejäänud osa päevast jäi linna vaatlemiseks. Toimkondadele, hõimrahvaste esitajale ja kutsutud külalistele oli kongressi peatoimkonna poolt korraldatud tutvumiskoosolek Luodo saarel, kuhu sõideti aurulaevaga kell $\frac{1}{2}$ 8 ö.

Peatoimkonna juhataja inspektor Matti Pesonen tervitas kõiki külalisi Soome ja Eesti keeles, kujutades seda koosviibimist «aatonna», suurte pühade laupäevana. Hõimrahvaste tundmusi väljendasid mitmed kõnelejad. Nii kõneles Dr. Bän Aladar puhtas Soome keeles järgmist:

«Vennad on tulnud Teie juurde päiksepaistelise lõunamaa udupilvist varjatud legendikkudelt. Vennad on tulnud, kelle soontes voolab veel piisku verest, mis süttas meie esiisade südameid muiste Urali mail. Ja ehk me küll oleme aastatuhandete kestes mitmel korral segunenud muulastega, on jäänud veel jä-

rele puhtaid piisku, mis küünivad alla hoidma vendluse tundeid, seda võimsam on meie veri teiste rahvaste verest. Ainult nii võib püsida see väike rahvarühm võraste hulkade keskel. Nüüd, kus põhjas sulasid jäämüürid, hakkavad need laialipillatud piisad liikuma, haaravad kinni teineteisest vaenu ja külma õudsuses. Neid on küllalt, et ühineda, nagu Lemminkäise tükkideks raiutud liikmed... Siia oleme toonud, Teie juurde, südame verd, hinge tuld. Võtke need vastu, sulguge oma südamesse ja hingesse, sest ainult nii sünnib see tugev side, mis võib luua õnne kevade veritormidegi keskel!

Armsad hõimlased! Ungari õpetajad tervitavad Soome ja Eesti õpetajaid. See suur võit, mille on saanud maailma sõja aegus need kangelased vennasrahvad, on esimesel joonel Teie teene, kes Teie nii sitket ja kangelast noorsugu olete isamaale kasvatanud. Meie hüüame Ungari kogu õpetajaskonna nimel vaimustusega ja vennaliku armastusega:

Elagu Soome ja Eesti õpetajad!

Elagu vaba Soome, elagu ülestõusnud Eesti!

Südamlikus soojuses veedeti see õhtu. Ei saa nimetamata jätta selle peasüütlasi: insp. Pesost, kes Eesti vabadusele on annud poja, noore kangelase, kes nüüd puhkab Vanakiriku surnuaial. Vana inspektor Matti Pesonen on Ühis-Soome kongressi ajaks ära õppinud Eesti keele, nii et võis vabalt kõneleda. Ühis-Soome aate nimel ei ole ohvrid ega vaeva pelatud. Meil, eestlastel, oli piinlik, et võisime nii vähe Soome keeles esineda, kuna mitmed soomlased meie keeli kõnelesid.

Väga südamlikud olid ungarlased. Meie hõimrahvas ungarlased, kellel kuulus minevik, tuhandeaastane riik, kes vast ise ülekohtused olnud mõne teise rahvuse vastu, — neil on nüüd murepäevad. Tänapäevase Ungari piirid on nii aetud, et ligi 10-miljonilisest rahvast 3 miljoni emamaast on eraldatud, eraldatud osalt maaaladena, kus pea ainult ungarlased elavad ja antud riikidele, kellest mitmed kultuuriliselt alamal on Ungarist. Ungari kaardilt, mis oli välja pandud Ungari näitusel, võis nii üllatavalt näha tehtud ülekohtu. — Ungarlased leinavad Püha Stefani pärandust ja rahvuslikku orjastust. Neid ungarlaste tundmusi esitas lütseumi rektor

Budapestis Dr. Bán Aladár. Dr. Bán on üliintelligent, sümpaatlik mees, tuntud teadusmehena, luuletajana ja kirjanikuna. On tõlkinud Ungari keelde «Kalevala», «Kalevipoja», palju Soome rahvalaule jne., on kirjutanud Soome-Ugri rahvaste kirjanduse ajaloo, uurinud nende rahvaste etnograafiat ja rahvaluulet, toimetab ajakirja «Turan». Sagedasti olnud Soomes ja Eestis, tunneb Soome keelt täielikult, oskab ka Eesti keelt.

Eesti poolt vastas toimkonna juhataja G. Ollik. Sürjalaste nimel tervitas õpetaja Igon Mosseg Soome keeles, mida ta koosviibijate soovil Sürjani keeles kordas. Eesti haridusministeeriumi poolt tõi tervitusi F. V. Mikkelsaar. Soomlaste poolt vastasid koolinõunikud K. A. Franssi ja H. Mikander ja Basilier. Soome valitsuse esitajale ütles tänu vastutulelikkuse eest koolinõunik A. J. Tarjanne, linnavalitsusele õpetaja K. Ahtiala ja ülikooli õpetaja A. Noponen. Ülikooli poolt kõnelesid professorid E. N. Setälä ja V. Ruin. Koosviibijate tuju tõstis Dr. Kallase humoorrikas kõne, kuna J. Annusson oma esimest kokkupuutumist ungarlastega aastate eest Jeenas mälestas. Koosviibimine kestis poole ööni.

Õhtu keses kandis orkester ette koosviibivate rahvaste laule ja rahva viisisid.

Kongressi esimene päev algas avamispiduga Nikolai peakirikus. Auvõrastena võtsid sellest osa Soome Vabariigi president abikaasaga, peaminister ja teisi valitsuse liikmeid ja teisi kutsutud külalisi. Kongressist osavõtjad täitsid ruumika kiriku. Punkt kell 10, presdendi ilmudes, avas mag. Maasalo oreli helidega piduliku koosoleku. Kantslisse astus Y. Loimaranta. Jutlustaja avaldas rõõmu kasvatusküsimuste rikkusest, mis arutusele tulevad. Soome luuletaja on küll varem laulnud, et ei Karjala meeles pea, kust läheb tee eestlastel ja teistel Soome hõimudel. Nii ongi olnud kaua, kuid viimased aastad on toonud pöördet. Soome rahvad on nüüd esimest korda üheskoos arutamas küsimust, mis peab saama meie lastest, kellest ripub meie tulevik. Tähtis on võita noorsugu õpetusele ja teadusele, aga veel tähtsam on neid võita Jumala riigile.

Kui lastekoor kapellmeister Juho Seino juhatusel oli ette kannud mitu laulu, pidas peatoimkonna juhataja M. Pesonen järgmise tervituskõne Soome ja Eesti keeles:

Kõrgealine herra Vabariigi president, austatud külalised, lugupeetud rahvapojad ja hõimveljed!

Kongress, mida me nüüd piduliselt siin Issanda hoones avame, on Soome hõimude kevad-nähtus. Me päiksepoolsed rahvad hõimvendade seas oleme ju heitnud enese pealt talve hanged. Meie pimedas asuvad sugulased kidunevad veel lumes ja jääs. Ent kevadpäike teeb oma tööd. Meie näeme vaimus juba kevade täielist valitsust. Voolavana kui Vuoksi või Emajõgi, Donau või Volga, näeme Soome-Ugri hõimude ühishinge tõusvat.

Hõimvennad! Kevadised veed on teid ajanud meie armsaile rannule. Tere tulemast! Näen kindlat vennakätt vaimustatult vastu sirutavat teiselt poolt Soome lahte. Näen vaprat vennasrahvast Donau kallastelt tulisel kätt suruvat. Näen Ingerit, Ida-Karjalat ja Sürjänimaad küll väsinud, kuid sama armsalt käsi põimivat meie tervitusse. Mõne velihõimu leiame veel puuduvat. Raputan siiski vaimus eemalolevate kätt. Olge südamest tere tulemast, kui teilegi kord ukсед avanevad.

Austatud kuulajad! Meid soomlasi ühendavad meie läänepoolsete naabritega ühised elusaatused aastasadade keskes, ühine Lääne kultuur, ühine evangeeliumi usk ja mõni muu kindel süde. Need sidemed on meile ettepoolegi kallid ja armsad. Ent veri tõmbab meid meie hõimlaste seltsi. Alles seal tunneme end õieti oma kodus olevat, leiame iseene ja oma tööala, paremate lootuste nurme.

Teised Ühis-Soome rahvad on juba vabad. Teised pingutavad jõudu surve alt pääsemiseks. Teised magavad veel talveunes. Nüüd on aeg neil, kes juba on ärganud, liituda. toetada weineteist, hõljutada kõrgele rahvustunde püha tungalt. Kõigist meie laialipillutatud hõimudest tuleb luua suur, hõimhingest elustatud Soome-Ugri rahvapere.

Iseäranis on selleks tarvilik poliitiline ja majanduslik tegevus. Kuid võrratu on ka koolitegelaste osa. Me ei tihka hoobelda, et meil on maailma kõige parem o. l. u. s. meie kasvatatavates, meie ei

saa ummistada silmi oma hõimude nõrkuste ees. Ent meie ei taha ka olla selle madalalt tõusnud haritu sarnane, kes pöörab selja omastele ja peab paremaks võõra seltsi. Ära see! Otse meie, kasvatajad, peame minema oma, hõimude hulka, äratama ja arendama seal uinuvaid võimeid ja andeid, looma Ühis-Soome kultuuri.

Selles töös on tarvis juhatada noort põlve meie minevikku, nagu Eesti laulik laseb isal viia oma poja muinaskünkale ja temale seal ütelda: Mu poeg, siin on see püha Taaramägi, siit mälestuste pühast paigast kuulduv Vanemuise kuldse kandle hääl. Need viisid annavad meie rahvastele eluvõimu ja tuleviku usku. Nad viivad meid nendele rajadele, mille tagant kuulduvad igavese elu sõnad. Siis on uuesti kogutud Soome hõimude õnne Sampo, ja me oleme teinud oma osa inimkonna kultuurtöös.

Jumal õnnistagu Ühis-Soome koolikongressi, seda meie hõimude esimest suurt perekonna pidu!

Järgnes Otto Mannise kirjutatud ja Otto Kotilaise komponeeritud pidukantaaat kooridele, soolole ja orelile, helilooja enese juhatuse. Algasid kõned. Esimesena vastas Eesti toimkonna juhataja G. Ollik. Võrreldes Eesti rahva ja kooli minevikku nüüdse ajaga ja Soomega, avaldas kõneleja rõõmu sellest, et nüüd on võimalikuks saanud hõimrahvaste ühine suur ettevõte, mis võimaldab üksteist lähemalt tundma õppida. Kõneleja andis kongressile edasi tervitused, mida Eesti õpetajad temale usaldanud oma kongressil.

Ungari õpetajate rahvuslik liit oli saatnud kongressile kauni aadressi, mille luges ette koolinõunik A. J. Tarjanne. Liit saadab tervitusi kongressile ja kahetseb, et ei saa suuremal arvul sellest osa võtta, kuid ta kinnitab, et ta vaimus kongressi tööst osa võtab ja soovib tema tööle palju edu.

Prof. Dr. Bän kandis ette mitme Ungari asutuse tervitused. Dr. Báni kõne põhjast kõlas Ungari lein ja soov lohutust leida sugulusrahvastelt, neile oma südant ayades:

Austatud hõimlased!

Esimene sõna, mille ütlen Teile, on tänu sõna; tänu sõna selle eest, et Te olete meid, Ungari õpetajaid, sõbralikult kutsunud sellele tähtsale koosolekule ja

sellega võimaldanud väljendada vendluse tundeid ja paleusi selles auväärt kogus.

Teine sõna on tervituse sõna. Me toome kõige südamlikumad tervitused Soome ja Eesti õpetajatele Ungari kiriku- ja haridusministrilt, meie maa kogu õpetajaskonnalt, Petöfi ja Turani seltside juhatustelt, kes aina soojas armastuses mälestavad sugulusrahvaid ja nende saatust.

Kolmas sõna mu suust tuleb rõõmust ja murest. Rõõmust, südame põhjast tõusvast rõõmust, et Soome ja Eesti paljukannatnud rahvad on viimaks saavutanud vabaduse, kaua unistatud aarde; murest meie Ungari rahva saatuse pärast, kes leiab siiski lohutust hõimlaste õnnes ja armastuses meie vastu.

Armasad hõimlased! Pika, sitke töö tulemusena olete Teie saavutanud sihi, olete päästnud kauakaevatud Sampo pimeduse vallast, kuid nüüd mitte purustatuna, nagu muiste Kalevala vägilased, vaid tervena, siia-sinna tõukamatuna, et teda iialgi enam ei riisuks maailma türannid ega Manala võimud. Salapärase Sampo mõistatus selgus: vabaduse vilkuv täht see on, põhjätähe mõrja, kelle sula ilu kutsus välja Kalevipojagi vangilast. Vabastatud on juba vägilase tugev käsivars kaljude kitsast koopast, on kinni kasvanud mahalõigatud jalg — vahva ratsukangelasena välgutab ta oma käes imemõõka. Taeval helkis juba vabastatud Sampo ja selle valgusel paistab Kalevala mõök... ja Hungaria, Euroopa vana poolustaja ida metsikute hulkade vastu, piinapingil maas kisen-dab maailmale meie luuletaja Vörösmarti sõnadega:

Tuleb parem aeg veel,

Peabki tulema,

Huulil tuhandeil

Soovib vaga palve.

Teame, et rahvaste eluvõitluses töö on kõige tugevam sõjariist; teame, et ainult see võib meile tagasi anda meie maa tervena, kogutuna. Selleks oleme tulnud Teie juurde, et Teie hiilgav eesmärk meid vaimustaks. Te olite aastasadade jooksul kultuuri väsimatud töötajad ja püsiste sarnastena tulevikuski, sest Soome märgusõna oli alati «valgust saada ja valgustada». Täna algava tööga Te näitate maailmale, et Soome-Ugri rahvapere liikmed ei ole kõlbmatud Eu-

roopa rahvaste kõrval ja et nemadki töötavad inimkonna õnne saavutamiseks. Palun Teid: võtke armastuses vastu meie töö selles lugupeetud kogus. Meie südamed on täis muret ja kurbust, kuid on ärkvel veel lootus ja usk jumal'kku õigusesse. Meie, õpetajad, peame olema rahvuste sõdurid, meie hing peab olema rahvustunde taimeaiaks, — sealt võrsuvad need taimed, millest kasvab varjaj suur tamm.

Jumal andku, et sellest Soome-Ugri rahvaste esimesest ühissettevõttest tulev põlv võiks ütelda:

Siita ep nüüd tee, minekse,
Rada uusi raiunekse
Laiemale laulajaile,
Rohkemaile lauludele
Noorusessa tõusevassa,
Rahvassa kasuavassa.

(«Kalevala» lõppsõnad.)

Teine ungarlane, lektor Ispanovits Sandor, Ungari skoutide pealik, tõi tervitusi Ungari skoutidelt, Budapesti magistraadilt ja mitmelt ühingult. Ta algas sõnadega:

Minä usun ühte Jumalat,
Mina usun ühte Isamaad,
Mina usun jumalikku õigust,
Mina usun Ungari ülestõusmist.

See olevat ungarlaste nüüdne usutunnistus ja palve. Kõneleja arvas, et ungarlased sellest kongressist võivad palju õppida, ja nad viivad koju palju vaimustust isamaa tööle. Ta lõpetas:

Vahe-Ungari ei ole riik,
Täis-Ungari on taevariik,
Ei ma loobu Erdélyst.
Ei, ei, iialgi ei, ei.

Eesti Haridusministeeriumi poolt tervitas kongressi F. V. Mikkelsaar Eesti ja Soome keeles. Kõneleja toonitas seda sitkust, millega Soome rahvad on alal hoidnud ühise ema ande — hõimtunde. Võrastel ei ole korda läinud nende südant avada. Nüüd nad tulevad ise ja avavad oma hinge teineteisele.

Sürjäni õpetajate nimel kõnetes Igon Mosseg. Ta seletas, et Urali ja Volga mail elavad Soome rahvaste õpetajad jälgivad vaimustusega vanemate vennarahvaste võitlust iseseisvuse eest ja loodavad aja tulevat, kus 3½ miljoni Venes olevaid Soome rahvaid vabaks saavad ja pääsevad ehitama oma kultuuri. — Ida-Karjala nüüdset rasket seisukor-

da näitas õpetaja V. Keynäs. Ta avaldas lootust selle aja lähenemiseks, mil kõik Sammo killud kogutakse kokku selleks suureks Sammoks, mille moodustavad Soome rahvad. — Õpetaja Jaakkimainen tervitas Ingeri õpetajate poolt, näidates Ingeri rahva püüdeid neile nii raskel ajal. — Läti õpetaja Nagobad tervitas Latvia õpetajate nimel Ühis-Soome koolikongressi.

Piduülik koosolek lõppes «Soome Vabariigi Lauluga», mille sõnad on loonud Alpo Noponen ja viisi Otto Kotilainen.

Esimesel kongressi päeval kell 1 l. algas kongressi üldkoosolek ülikooli aulas prof. E. N. Setälä kõnega Soomesugu rahvaste kultuurülesannetest. Pilku heites selle kultuurpäranduse peale, mille on säilitanud Soome rahvad, toonitas kõneleja, et tuleb kõige pealt üldinimlikule teadusele ja iseenele selgeks teha oma rahvusliku olemise algiured, et rahvas õp'ks tundma iseennast. Siis tuleks algõpetusel iseäranis ajaloos ja maateaduses enam tähele panna Soome-Ugri rahvaste elu. Soovitav oleks, et Soome koolide õpilastele antaks võimalust õppida Eesti keelt ja eestlastele Soome keelt; see väike vaev oleks tasutud uue kirjakeele omandamisega ja emakeele õpi süvendamisega. Tuleks edendada koolinoorsoo vastastikke reisisid. Budapesti, Tartu ja Helsingi ülikoolides tuleks asutada Soome, Eesti ja Ungari keelte lektoriametid, mille pidajad oleksid sünnipärased soomlased, eestlased, ungarlased. Lektorid peaksid võima anda ülevaateid oma maa hariduslikust ja majanduslikust elust. Ametid tuleks täita vahetamisega. Ka õpilasi tuleks vahetada puhke ja õppetegevuse ajal. Kuna aga ülikoolil peale õpetuse on veel teine ülesanne uurimisasutusena, siis tuleks temale n. ü. ülemise korrana anda uurimisasutus või instituut, mille sihiks oleksid harjutamisest teaduste alal ja teadusmeeste kasvatamine. Neid oleks muudekski ülesanneteks, kuid meile on iseäranis lähedal kultuuruurimise asutus, mille otstarve oleks inimliku kultuuri aluste selgitamine Soome-Ugri rahvaste vanema kultuuri lähtekohalt. Tööd oleks palju. Lähendamise toimepanijad peaksid olema just õpetajad, mitte diplomaadid. Õpetajate käes on noorsugu, ja noorsoo käes on rahvaste tulevik.

Teise kõnelejana esines prof. M. Soinin, kes kõneles ühtlase koolikorraalduse äärjoonest. Tema kõne peamõtted olid: 1) üldharidusline kool tuleb nii korraldada, et alam aste vahetult viiks järgmis- se, 2) kutsekoolis tuleb samuti üksikuid astmeid vahetult juhtida teistesse, 3) üldharidusline ja kutsekool tulevad üksteisele lähemale viia. See ühiskool ei või tunnistada varanduslist eesõigust hariduse saamiseks, ja ta peab kokkukõlas olema tegeliku elu nõuetega. Kuna praegu algkooli õppeaeg kestab 7 aastat (13. eluaastani), keskkooli 5 ja lütseum 3 aastat, siis läheb õppeaeg pikale. Elu aga nõuab, et üldine haridus jõuaks lõpule lapse teise aastakümne keskel. Sellepärast tuleks lühendada keskkooli ühe või koguni kahe aasta võrra. Kui kolme aastat vähe oleks, peaks osa keskkooli õppemäärast lütseumi viidama. Lütseumi töökava aga tuleks, ilma et see kutsekooliks saaks, tegelikult elule lähemale viia. Tütarlaste kool võiks osalt lahku minna poeglaste omast. — Ühtluskooli otstarve ei ole siis sama kasvatus- andmine kõigile, vaid et kõik eriteed ülema tipuni oleksid kõigile lahti.

Kolmanda kõnelejana esines prof. P. Põld. Teemaks oli: inimese kasvatatus ja kodaniku kasvatatus. Meie ülem vajadus on kasvatada inimesi, kes end tunnevad rahvuskultuuriliste ülesannete pärijatena. See kasvatus on teostatav ühtluskoolis, mille peale on õigus kõigil rahvaliiigetel. Kuid sellest ei tule järeldada, et kõiki tuleb kasvatada ühte viisi. Kõik uus kultuuris on isiklikku algupära, ja koolil tuleb eritella psühholoogilisel ja pedagoogilisel alusel, et kasvatada inimest, mitte individuaalset isikut ega kildkonnainimest, vaid haritud isikut, kelles individuaalne ja ühiskondlik põhimõte on ühtunud ja kes leiab teed inimsusse üle rahvuslise- gi liialduse. Sarnase kasvatus- vahendiks on töökool, milles egoistlikud püüded viiakse tasakaalu kultuuriliste - usuliste tunnete jõul.

Samal päeval kell 5 allustas prof. Bän oma kõneseeriat (4 kõnet) nüüd- aja Ungarist udupiltidega. Öhtul olid mitmed etendused ja kontserdid, peale selle huvisõit arulaevaga idapoolsesse saarestikku, millest paljud eestlased osa võtsid. (Järgneb).

Kooli lähendamine töökooli põhimõttele.

Eesti õpetajate V üleriiklise kongressi algkooli sektsioonis ettekantud referaat.

J. o. h. Käis.

Suured, laialise ulatusega sotsiaalsed ja poliitilised uuendused toovad mõda- pääsemata enesega kaasa ka vajaduse põhjalikuks kooliuuenduseks, selleks, et maksuma panna pedagoogiline süsteem, mis saavutatud võidud tulevikus kindlustaks. Niisuguse uue kasvatussüsteemi- mina paistab meile kui ka teistes kul- tuura maades t ö ö k o o l i, ja tõesti igal- pool, kus viimaste aastate sündmused löid uued sotsiaalsed ja majanduslised vahekorrad, on praegusel ajal tähtsam päevaküsimus rahva väimlises ja . kul- tuurilises elus töökooli teostamine.

Kooliuuendus töökooli põhimõttel on vabadusvõitlus, nimelt kooli vabastami- ne iganenud tratsioonide ja autoriteedi suruva mõju alt, mis praegu koolis veel valitseb ja mis kõige rohkem takistab va- ba, iseseisva inimese kasvatamist; ta on ka võitlus lapse õiguste ja õpetaja ise-

seisvuse eest, missuguseid nõudmisi va- na koolisüsteem tunnistada ei taha.

Võitlus kultuuriliste eesmärkide saa- vutamiseks on pikaline. Sellepärast pea- me meie ka teadma, et töökooli põhi- mõtte elluviimine sihikindlat ja suurt jõupingutust nõuab, mis kõik sisemised kui ka välimised raskused võidaks.

Mõni aasta tagasi ergutas teistes kul- tuurmaades ja iseäranis Saksamaal võitlus kooliuuenduse eest töökooli põhi- mõttel võimsalt haridustegelaste meelt ja mõistust, kuid praegu hakkab liiku- mine vajuma rahulistesse roobastesse. Töökooli põhimõte on võitnud.

Oleks täitsa asjata vaev siin koosoli- jaille, lugupeetud kaasvõitlejaille, töö- kooli põhimõtet selgitada, teda põhjenda- da ja kaitsta. Esiteks on see põhimõte enamvähem tuttav ja, teiseks, võime ar- vata, et meie õpetajaskonnas vähe lei-

dub tegelasi, kes töökooli meie uue kooli ideaalina ei tunnistaks.

Kuid siiski selle tõttu, et töökoolist õige mitmei aru saadakse ja et vaadates töökooli ülesannete peale ei ole ühtlust isegi kooliuuenduse liikumise juhtide keskel, lubatagu siin lühidalt peatada küsimustel, mis on öieti töö koolis ja mis meie nimetame töö kooliks, et sellega põhjendada järgnevaid mõtteid ja ettepanekuid.

Silmapaistvamate töökooli poolt võitlejate keskel Lääne-Euroopas ja Ameerikas oli ja on praegugi veel kaks voolu. Ühelt poolt võideldi praktilise tööõpetuse, käsitöö eest koolis, ja siin tulevad meile meelde Seydel'i, Devey, Pabst'i j. t. nimed; teiselt poolt aga Ellen Key, Scharrelmann, Gurlitt, Gansberg ja osalt ka Kerschensteiner ja t. nõuavad lapse produktiivset tegevust koolis ja tunnistavad ainult niisuguseid õppeviise, mis arendavad kõiki laste vaimuandeid ja loomismõimeid.

Need kaks voolu on nüüd teineteisega enam-vähem ühinenud põhimõtetelikul pinnal, hukka mõistes õpetuse ja kasvatuse, mis laste loomulikku tarvidust tegutseda ei tunnista kasvatusliseks teguriks, mis last passiivseks jätab ja sellega lapsele koolielu ebaloomuliseks ja võõraks teeb

Meie alusmõte on järgmine: töö koolis on igasugune tegevus, mis paneb liikuma ja arendab lapse keelt ja meelt, kätt ja siima, näit., mäng, laul joonistamine, lugemise ja kirjutuse harjutused, jutustus, arvamine, mõtlemine, vaatlused ümbritsevas elus ja looduses; lillede istutamine aias, nende eest hoolitsemine; papilõikamine, puusaagimine töökojas j. n. e.

Töö kooliks aga nimetame meie kooli, kus kõik niisugused mitmekesised tegemised on juhitud nõnda, et nad last arendavad kehalseit, teritavad tema meelt, kasvatavad vaimlisi, võimisi ja loovaid jõudusid.

Järgnevalt, meie seisukohalt on töö uues koolis kõigi esiti metoodiline printsiip, mis õpetust laiendab, süvendab ja elustab; teiseks on ta iseseisev õppeaine ja niisugusena annab teadmisi, mis teistes ainetes võimata või väga kitsastes piirides võimalik, nagu näit., mitmekesine käe, selle tsivilisatsiooni peateguri, tarvitamine, maitse ja ilutunde arenemine, tahtevõime harjutamine ai-

nelise vastupanu võitmisel, töö väärtuse ja tema sotsiaalse tähtsuse äratundmine.

Töökooli teostamiseks ei ole mitte sugugi küllalt, kui meie käsitöö õppeainete hulka võtame, kui lapsed viidakse paljast klassiruumist avarasse töökotta, vaid selleks on tarvis, et kõik kooli elu töö põhimõtte teenistuses oleks.

Ka töökoda võib muutuda kergesti vastikuks ja noorusele vaenulikuks õppekohaks, kui töö seal ei ole mitte õpilase vaba tegevus. Ja käsitööga võiks niisamuti juhtuda, kui vaimlise tööga, mis omal ajal põhjendatud oli isegi töökoolile vastuvõetaval mõttel — mitte koolile, vaid elule õppida, — kuid siis ikka enam ja enam kaldus kaugemale sellest põhimõttest.

Töökool on ühtlasi ka elukool, kus kõik laste tegevus on ühendatud nende oma eluga, kus ei tehta midagi, mis elust kaugel seisab, temale võõras on.

Vastandina töökoolile on igatühele hästi tuttav õppekool, ehk õigemini ütelda autoriteedi kool, sest et ta laste arenemist püüab juhtida õpetaja mõjuga, kuna aga töökoolis sellele eesmärgile jõutakse lapses eneses olevate jõudude kasvatamise teel ja lapse tahtmine, tema iselaad, tema isesisivuse tunne hinnatakse tähtsate õpetusteguritena.

Uute pedagoogiliste süsteemide elluviimiseks on iseäranis tähtis peale teoreetilise läbitöötamise katseline, tegelik tee, mis võiks kõik uue korra head küljed selgelt ja vastuvaidlema ilmsile tuua. Ei ole sellest veel küllalt, kui meie töökooli põhimõtetelikut tunnistame vastuvõetavaks, vaid meie peame teda ka selgesti tundma, nõnda ütleida, läbi elama ja ka oskama, kui meid küsitakse, selgesti näidata, et töökooli viljakus tõuseb sellest palju kõrgemale, mis õppekool anda suudab. Ainult siis leiame meie endas küllalt tahtmist ja jõudu ülesaamiseks raskustest, mis teel uue kooli poole seisavad ja võime loota, et ka kogu seltskond, kes praegu õigusega küsitavalt vaatab katsete peale töö põhimõtet maksma panna, tuleks meile appi oma toetusega ja kaastöötamisega. Sellepärast siis olgu meie paremaks püüdeks astuda esimesed sammud, kuigi ehk püüratud sammud, mis aga siiski võiksid kooli lähendada töökoolile ja tegelikult näidata, et ainult töökool võib olla meie kasvatuse ideaaliks.

(Järgneb).

Kroonika.

Õppeabinõude valmistamise kursused

korraldati sel suvel Tallinnas ja Võrus. Tallinnas olid kursuste juhatajaiks prof. Nesteroff, õpetajad Tarkpea ja Kalkun. Osavõtjaid oli 15. Neist kunni lõpuni — kursused kestsid 4. juulist kunni 12. augustini — püsisid ja said tunnistused 12 isikut. Oli kavatsus korraldada kursusi mõlemis kohas. See kavatsus jääb täide saatmata vähese osavõtmise pärast. Tuleb tõsiselt kahetseda, et meie õpetajail pole võimalik olnud kursustest elavamalt osa võtta. Töökoolie lähendamise mõttes on neil kursustel suur tähtsus. Meil kurdetakse sagedasti õppeabinõude puudumise üle. Suurema ja väärtuslisema osa õppeabinõudest võiksid õpetajad ja õpilased koha peal valmistada. Nende valmistamiseks puudub aga õpetajail oskus. Ja mitte ainult selle oskuse omandamises ei seisa kursuste tähtsus. Õpitakse ka töötama enam tegevlakkude õppeviiside järgi. Saadakse lähemale töökoolile.

Võrus korraldati kursused seminaari direktori hr. Käisi juhatusel, kes sarnaseid kursusi toime pannud juba varemalt Võrus ja paljudes kohtades Venemaal. Kuuldavasti lõpevad Võru kursused 30. augustil.

Kursuste õppekava oli peajoontes järgmine:

I. Bioloogiliste ainete õppevahendid.

Botaanika.

A. Tabelid kuivatatud taime-dest:

a. bioloogiliste teemadega 12 eks.,
b. morfoloogiliste ja süstemaatiliste teemadega 6 eks.

B. Herbaariumid:

a. ühiskondade järgi (mets, niit, nurm, teeääred),
b. süstemaatilised,
d. bioloogilised ja morfoloogilised (nagu tabelidki).

C. Kogud:

a. karpides:
1. samblikud, 2. samblad, (väikeste lauakeste peal), 3. männakäbi arendamine, 4. püttvede läbilõiked, 5. puu

läbilõike heades ja kehvades kasvamis-tingimustes;

b. klaasi all:

1. liiva sees kuivatatud õied, 2. võilille koguvili;

d. formalinis:

1. veetaimed ja nende üksikud osad, 2. putukatesööjad taimed, 3. pak-
sulehelised kuivakohataimed.

Zoologia.

1. Anatoomilised preparaadid. 2. Veiksemad veeloomad tervelt. 3. Putukate kogud. 4. Bioloogilised kogud, näit., putukad puukoore peal, putukad niidul jne.

Lihtsamad mikroskoobilised preparaadid botaanikast ja zooloogiast

1. Lillede tolm. 2. Taimede seemnetatud. 3. Vetikad. 4. Liblikate tiivade tolm. 5. Ambliku, kärpse, kiili, liblika jalg. 6. Lehe marasnahk.

Õppevahendid õppereiside korraldamiseks.

1. Taimepress — puuraam traadist pealetõmmatud võrguga. 2. Papist kaaned taimede korjamiseks ja hoidmiseks. 3. Vahariidest kott. 4. Putukateraam (расправилка). 5. Putukatevõrk. 6. Vesivõrk. 7. Purk putukate uinutamiseks. 8. Veiksemad karbid putukate hoidmiseks. 9. Lihtsad akvaariumid ja nendega ümberkäimine.

II. Mineraloogilised õppevahendid.

1. Raudkivi ja tema koosseis. 2. Liitkivide kogu meie põllukividest. 3. Kivide porsumine (murenemine) — võimalikult täielik kogu kunni mullani. 4. Tähtsamad kodumaa kivilüügid mitmes teisendis. 5. Kivistused paekivis. 6. Turvas ja tema tekkimine.

III. Füüsika-matemaatilised õppevahendid.

1. Mõõdupuud. 2. Loodlaud. 3. Sirkliid. 4. Vaaderpass. 5. Arvekast. 6. Pöör murdude seletamiseks. 7. Raskuse keskpunkt kehas. 8. Kerade rida

(vedrutavuse seadus). 9. Statiivid. 10. Keedupurgikeste alused. 11. Pendlid. 12. Kangid. 13. Plokid. 14. Polispastid. 15. Vinnad. 16. Tungide parallelogramm. 17. Kaldpinnal liikuvad kehad. 18. Kiil. 19. Ekker. 20. Mensul. 21. Transporttiir. 22. Bunseni fotomeetrid. 23. Monohord. 24. Löötsad. 25. Mõõdukett ühes tähistevastega. 26. Rääkimis- ja kuulamistoru. 27. Vahend vedelikkude keha külgedele peale rõhumise seletamiseks. 28. Rõhumise edasiandmine vedelikkudes. 29. Ühendatud anumad. 30. Rõhumine alt ülespoole. 31. Segneriratas. 32. Vesirattad. 33. Kartesiani tuuker. 34. Pumba mudelid. 35. Valguse murdumise seletus. 36. Valguse peegelduse seletus. 37. Kompas. 38. Elektripendel. 39. Elektritühjendaja. 40. Klaasjalgadega, pink. 41. Konduktor. 42. Katseriist. 43. Elektroskoop. 44. Leideni purk. 45. Piksevardad. 46. Elektrofoor. 47. Elektromagneet. 48. Elektrikell. 49. Telegrafivõti. 50. Galvanoskoop. 51. Ühendatud tasapeeglid.

52. Veeprisma. 53. Niveliir. 54. Lihtne astrolääbia. 55. Tsentrofugaalmasin. 56. Neutoni sõõr. 57. Geomeetrilised kehad. 58. Kristallide vormid. 59. Gravesandi abinõu. 60. Kaalud. 61. Aurukatla mudel.

Lühikese aja tõttu ei jõutud läbi võtta tervet kava. Tõin ta siiski täielikult, et näha oleks, missuguseid õppeabinõusid on võimalik kodusel teel seotada, ilma et neid tarvitseks tellida välisemalt. Nimekirja võib veel tublisti suurendada. Ei saa aga ka tähendamata jätta, et nimekirjas on õppevahendisi, mida neil kursustel ei oleks tarvis olnud valmistada. Ma mõtlen eestkätt füüsika-matemaatiliste õppeabinõude nimekirja. Seal on mehaanikale antud tähtis ase, kuna aga just mehaanika algkooli uuemais õppekavades on peaaegu välja jäetud.

Tuleval suvel kavatsetakse kursusi korrata. Loodetavasti õpetajad võtavad osa neist siis palju suuremal määral. E. M.

Läti ja Leedu õpetajad Eestis.

Läinud suvel käisid Eesti õpetajaskonnal külas Läti ja Leedu ametivennad. Läti õpetajad (13 keskkooli õpetajat) peatasid Tallinnas ainult ühe päeva, et siit edasi Soome pikemaajalisele õppereisile sõita. Suuremaarvuliselt (kokku 47 õpetajat) olid esitatud Leedu õpetajad, kes Leedu õpetajate Liidu esimehe Zigelisi juhatusel korraldasid õppereisu läbi Läti ja Eesti — peaaesjalikult koolioludega tutvunemise otstarbel. Tallinna jõudsid nad 10. augustil. Külaliste vastuvõtmist korraldas E. Õpetajate Liidu juhatus kohaliste õpetajate ühingu kaasabil ja haridusministeeriumi ning omavalitsuste ainelisel toetusel — Leedulased peatasid Valgas, Tallinnas ja Tartus. Valgas korraldas vastuvõtmist kohaline õpetajate ühing ühes kohaliste seltside ja omavalitsusega. Tal-

linnas korraldas Õpetajate Liidu juhatus külalistele meie koolioludega tutvustamiseks tutvuskooosoleku, kus seletuste ja referaatidega esinesid juhatusel liikmed J. Annusson ja E. Martinson. 11. augustil sõidet; aurulaeva «Kunglaga» Rannamõisa, Eesti maapinna iseäralisusega tutvunemise otstarbel. — Kahepäevase Tallinnas viibimise järele sõitsid külalised Tartu. Tartus korraldas vastuvõtmist ja linnaga tutvunemist Tartu õpetajate selts. Külalisi näis Tartus huvitavat kõige rohkem ülikool; meie talumajapidamise tundmaõppimiseks korraldati väljasõit lähemaise taludesse. — 14. augustil lahkusid Leedu õpetajad Eestist, et peale kahenädalast reisiolut algavaks õppetööks kodumaale jada.

—0.

Kirjatööde võistlus noortele.

Eesti Karskusseltside Keskoimkond kuulutab seega välja kirjatööde võistluse teema peale: «Mis võib noorsugu karskuse edendamiseks teha».

Võistluse tingimised:

1) Kirjatööd peavad olema vähemalt $\frac{1}{2}$ trükipoognat suured.

2) Võistlusest võivad osa võtta kõik noored kuni 20 a., viimane ühes arvatud.

3) Viimaseks tööde sisseandmise tähtpäevaks on 1. veebruar 1922.

4) Tööd tulevad saata Eesti Karskusseltside Keskseltsi nimele (Tartu, postkast 86) ja peavad olema iseäralise märgiga ära tähendud. Sama märgiga tuleb saata ühes tööga kinnine ümbrik kirjutaja täielise nime, aadressi ja vanaduse äratähendamisega.

Auhinnad:

I. auhinnaks on 3000 marka, II. auhinnaks 2000 marka; vähemateks auhindadeks 3000 marka ja karskuskirjandust jury äranägemise järele.

Auhinna mõistjate toimkonda kuuluvad: prof. A. Rammul, prof. H. B. Rahamägi, dotsent V. Ernits, direktor J. Tork, J. Rosental, 1 asemik Opetajate Liidu ja 1 asemik Kooliõpetajate Keskkooli poolt.

Eesti Karskusseltside Keskseltsi toimikond.

Kirjandusest.

Uued raamatud.

Toimetusele on saadetud tutvustamiseks ja arvustamiseks järgmised trükist ilmunud uudistooted:

Kirjastus a.-s. „Varraku“ poolt:

Juudid. Nelja vaatusena näidend. A. H. Tammsaare. Kirjastuse a.-s. «Varrak», Tallinnas 1921.

Pikad samud. Novell. A. H. Tammsaare. Kirjastus a.-s. «Varrak», Tallinnas 1921.

Höbelinik. Legendid. Aleksander Tassa. H. Grineff'i kaaneilustus. Kirjastus a.-s. «Varrak», 1921.

Kolmnurk (1900—1920). Valik luuletusi kolmest ilmunud kogust, eel-sõna, introduktsiooni ja neuro-epiloogi-ga. Johannes Barbarus. Kirjastus a.-s. «Varrak», Tallinnas 1921.

Muinasjutud elutööst. Maksim Gorki. J. Prümmeli tõlge.

Klaveri etüüd. Kogunud ja korraldanud professor C. Lütsch. Viik 1. Kirjastus a.-s. «Varrak», Tallinnas 1921.

Japanese stories. L. Hearn. Edited by A. Haman. Kirjastus a.-s. «Varrak», Tallinnas 1921.

Saksa keele õpetus. P. Gläser ja E. Pezold Eesti koolidele ümber töötanud H. Pezold. Kirjastus a.-s. «Varrak», Tallinnas 1921.

K./Ü. „Rahvaülikool“ poolt:

Kodanikuõpetus algkoolile. 8 pildiga. R. Rägo. K.-ü. «Rahvaülikool», Tallinnas 1921.

Inglise keele õpperaamat II. Lugemik seletavate märkustega, kirjatööde kava- ja Inglise-Eesti sõnastikuga ühes hääldamise juhutusega koolidele ja iseõppijatele. K.-ü. «Rahvaülikool», Tallinnas.

Nouvelle Grammaire Simplifiée Vanda Zelinsky. Rahvaülikool, Tallinnas.

Hiilid karil J. Mändmets. Rahvaülikool, Tallinnas.

Elektrotehnika algõpetus. G. Hacker. «Rahvaülikool», Tallinnas.

Prantsuse ja Inglise kirjandus Eestikeelsetele. Novel Notes by Jerome. K. Jerome. «Rahvaülikool», Tallinnas.

Notes And Explanations to Novel Notes (Jerome, K. Jerome). Compiled V. Clanman. «Rahvaülikool», Tallinnas.

Elektri mõetmine. A. Markson. «Rahvaülikool», Tallinnas.

Tegelise harmoonia õpetus. N. Rimsky-Korsakov. Eesti keelde Anton Kasemets. K.-ü. «Rahvaülikool», Tallinnas.

K./Ü. „Looduse“ poolt:

Juhe zooloogilisteks vaatusteks ja kogude korraldamiseks I. Akvaarium. H. Reichenbach. K.-ü. «Loodus», Tartus, 1921.

Taimede ehitus ja elu. Prof. V. V. Polovtsov. Tõlkinud ja ümber töötanud A. Jürgenson. K.-ü. «Loodus», Tartus, 1921.

Eesti karskusseltside kesктоimkonnalt:

Karskustöö laste ja murealise noorsoo keskel. Lootus- ja noorsoo karskustühingute käsiraamat, Eesti olude kohaselt muudetud ja täiendatud. Maiju Seppälä. Soome keelest H. Pett. Redigeerinud ja mär-

kustega varustanud V. Ernits. Lisa: Karskustöö Eesti noorsoo hulgas. H. Pett. Tartus, 1921. Eesti karskusseltside kesктоimkonna kirjastus nr. 72.

Miks peame olema karsked? E. Saal. Eesti karskusseltside kesктоimkonna kirjastus nr. 75.

Organisatsioonide teated.

Viljandimaa õpetajate kongressil

5. ja 6. juunil 1921 a. vastuvõetud resolutsioonid.)*

1) Dr. T. Reimanni kõne järele («Koolimajad, koolimööbel, koolimajade sanitaarne külg»):

Viljandimaa õpetajate kongress mõtlevahetustel meie koolide sanitaarse seisukorra üle jõuab otsusele, et meie koolid praeguses seisukorras õpilaste normaalselt vaimlist ja kehalist arenemist takistavad. Et meie majanduslised olud aga ei luba nii pea uute koolimajade ehitamisele asuda, mis täiesti oma otstarbetele vastaksid, siis tuleb meil viibimata vanade majade parandamisele ja kordaseadmisele asuda. Esimeses järjekorras tuleks ette võtta seinte lupjamine, katuste, ahjude ja pliitade kordaseadmine. Seatagu sisse korralik õhupuhasust, niisama ka pesemisõud. Magamisruumide sissesead sündigu kooli ülevalpidajate kulul. Soovitavad on raudvoodid; voodiriided tuulutatagu korralikult, põhku kottides uuendatagu sagedamini. Koolimaja esine ja ümborus olgu tasane ja puhas. Kooli kae- vud puhastatagu korralikult ja seatagu tervishoiu nõuete kohaselt korda. Peetagu ka väljakäigukohad korras ja puhtad. Kõik kooliruumide parandused ja kordaseadmised olgu hiljemalt 1. septembriks lõpule viidud. Nende kavatsuste läbiviimiseks tuleb haridusministeeriumi paluda riigi eelarvesse võtta av. algkoolide sead. § 27 teostamiseks tarvilised summad. **Uksealused jalamatid** ja vähemad õppeabinõud peavad

õpilased käsitöö tundides ise valmistama. Kooliarstid ja kõige pealt õpetajad ise peavad tõsiselt laste kehalise ja vaimlemise arenemise eest hoolitsema.

2) A. Marfeldt'i referaadi järele («Õpilaste ja õpetaja tööhulk»):

Praegune õppesüsteem, millel eesmärgiks teaduste rohkus, koormab õpilasi ja õpetajaid. Selle ülekoormatuse tagajärg on õpetajate ja õpilaste krooniline väsimus.

Sellepärast peab kongress tarvilikuks kui üks mees praeguse õppesüsteemi muutmiseks — kuigi praegu juba aralt samme sinna poole seame — kõige energilisemalt tegevusse astuda.

Selleks tuleb õpetajatel:

1) uute õppesüsteemidega tutvuneda, sest tundes uut kui paremat, kergemat, produktiivsemat, ei saa enam vana süsteemi sallida; 2) Haridusministeeriumi paluda uute süsteemide tundmaõppimises ja teostamises kaasa aidata.

3) Hra J. Annussoni kõne järele («Õppetöö pedagoogilised põhijooned» ja «Töökool»):

Kongress peab tarvilikuks, et Eesti õpetajad katsuksid võimalikult hästi töökooliga tutvuneda ja meie kooli võimalust mööda sellele alusele rajada.

4) Hra J. Lattiku kõne järele («Kõlbline kasvatus»):

Viljandimaa õpetajate kongress läbiarutades kõlblise kasvatuses küsimust koolides leiab, et iga õpetaja kohus on kõiges oma õppetöös õpilasi kasvatada ausaiks ja teguvõimsaiks kodanikkudeks, kuid kongress ei pea tarvilikuks selleks iseäraliste usu- ega moraaliõpetuse tundide korraldamist koolis.

5) Hra J. Pihlaku kõne järele («Kehaline kasvatus»):

*) Ruumi puudusel ajakirjas avaldamine viibitud. Toimetus.

Kehalisel kasvatusel on suur tähtsus, sest terves kehas elab terve vaim. sellepärast jagatagu kehalisele kasvatu- sele tarvilist tähelepanu. Õlitamata tol- muses toas on võimlemine kahjulik, sel-

lepärast tarvitatagu võimlemiseks män- guplatsa vabas looduses ja kohustatagu koolide ülalpidajaid võimlemise ruume õlitama ja hoolega puhastama.

Nekroloog.

Nikolai Jürisson †.

18. juunil s. a. rändas Manalasse Tartus raske haiguse järele oma 40-as eluaastas Suislepi II astme algkooli õpe- taja N. Jürisson.

Õpetajaskond on kaotanud ühe oma parema liikme, kool hoolsama õpetaja, seltskond tüsedate tegelase.

Lõpetades Suislepi kihelkonnakooli ja täiendades puudulikku haridust õpe- taja kursustel, oli ta samas kihelkonnas «Undi» abikoolis õpetajaks. Siis võeti ta Venemaale sõjateenistusse; pärast teenis seal mitmed aastad riigiametniku- na. Eestisse tagasi tulles oli õpetajaks Kärsna valla abikoolis, 1917. a. sai Suislepi kihelkonnakooli õpetajaks ja sel- le kiriku köstriks. Okupatsiooni ajal tagandati usu pärast ametist Tarvastu pastori poolt. Pärast seda oli kunni lõ- puni Suislepi II astme algkooli õpetajaks.

Juba mitu aastat pealetükkiva haigu- sega võideldes, leidis tema siiski enese jõudu peale otsekohe koolitöö kohali- ku rahvaraamatukogu seltsi raamatukogu hooldjana ja näitejuhina tegeve olla ja revolutsiooni päivil Suislepi vallavanema abina töötada.

Koolis teenis tema õpilaste poolehoi- du hoolsa töö ja kannatliku meele läbi, mida närviliste õpetajate seas harilikult nii vähe leidub.

Jaanipäeval, kadunu sünnipäeval, sängitati ta maamulda suure rahva- hulga, tema õpilaste, Suislepi raamatu- kogu seltsi ning laulukooride ja kooli hooldekogu ning Tarvastu õpetajate ühingu esitajate saatel, kes kadunule lahkumise laule laulsid ja sooje sõnu järel hüüdsid.

Hinga rahus kodumaa valgete kas- kede varjus... Sa oled isamaad pala- vasti armastanud, olgu tema muld sulle kerge!

J. S.

Anton Kuldkepp †.

Jällegi on surm nõudnud ühe meie paremaist ametvendest!

Anton Kuldkepp on tundmata jõud õpetajaile, kes temast kaugemal töötasid. Tema ei püüdnud end millalgi välja paista iasta, vaid rahulikult ja väsimat- talt klassi nelja seina vahel töötades ja armastusega kooliõpilastesse elurõõmu istutades oli ta tuntud, kui parem töö- jõud koolipõllul, ainult omas ringkonnas.

Peale otsekohe koolitöö oli A. Kuldkepp ka üks tegevamaist liigetest kohalises õpetajate seltsis. Ta kandis elurõõmu alati enesega kaasas ja jagas seda teiste kaastöölistega, kui rasked ta- kistused õpetajaskonnale tema tööpõllul ähvardasid ette veereda.

Anton Kuldkepp sündis 19. aprillil 1887. a. (vana kal. j.) Vastemõisa val- las, Viljandimaal.

Esialgse kasvatusel sai Anton Kuld- kepp Vastemõisa valla «Kaansoo» koo- lis, kuhu teda juba kaheksa aastaselt saadeti. Vallakooli lõpetamise järele läks ta 1899. aastal Suure-Jaani — ki- helkonna- ja 1902 aastal «Eesti Aleksand- ri» kooli. Viimast ei saanud ta õnaste päevade tõttu, mille tagajärjel see kool kinni suluti mitte lõpetada. Järg- misel 1906-7 kooliaastal õppis Anton Kuldkepp Paide linnakoolis ja aasta hiljem lõpetas ta üheaastased pedagoogilised kursused.

Peale selle on ta õpetajaile korral- datud suvistest kursustest osa võtnud — Viljandis, Väandras ja Pärnus.

Koolipõllul töötas Anton Kuldkepp 1908 aastast saadik: esimese aasta «Viis- sul», Järvemaal, selle järele Uue-Vänd- ras «Samliku» koolis.

Ilmasõja lahtipuhkemisel kutsuti ta sõjaväkke. Seal võttis ta sagedasti lah-inguist osa, kuid jäi kibedate võitluste ja raskete kannatuste peale vaatamata ometi terveks.

1918. aastal sõjaväeteenistusest va- banedes laskis ta ennast Vana-Vändra

«Andresaru» koolijuhatajaks valida, kus ta ko. m aastat sai tööd teha.

29. mail jäi A. Kuldkepp kopsupõletikku raskesti haigeks, millele veel rinnakile- (vaheliha-) põletik kaasa seltsis. Kõige ravitsemise peale (Vändra Puna-se Risti haigemajas) vaatamata ei suutnud me teda päästa ja 2. juuni hommikul kustus meie käte vahel väsinud rändaja eluküünal, kelle kaastööd meie veel kaua oleksime vajanud. Kohalise pasunakoori leinahelide all saatsime A. Kuld-

kepp'i põrmu Vändra alevist välja tema sünnipaigale — Pärassaare ja 6. juunil liikus sealt pikk matuserong Suure-Jaani surnuaiale, kuhu oma ametvenna viimsele unele sängitasime. Vändra õpetajate seltsi nimel saatis selle esimees hra E. Rungi sooje sõnu lahkunule maapõue kaasa ja pani elavaist lilledest valmistatud pärja tema kalmukünka ehteks. Jäägu kodukihelkonna muld sulle kergeks ka teks!

Tõnis Kibbar.

Õiendus.

«Kasvatuse» nr. 15—16 on

V. üleriiklise õpetajate kongressi kesk-kooli seksiooni 18. juuni koosoleku protokol'is J. Käisi referaadist (vaata lhk. 243, 11. rida ülevalt lugedes) ekslikom-bel välja jäänud:

Botanika ja zooloogia.

Botanika. Taimede vegetatiivsete orgaanide arenemine, ehitus ja bioloogiline tähtsus. Sigimine taimerii-gis. Ainete ja energia vahetus. Kodu-maa taimestik. Ülevaade taimede süs-teemist. Taimede määramine.

Zooloogia. Tähtsamate klassi-de ja seltside esitajate kehaehitus, bio-loogilised iseäralduse ja sigimisviis. Kahjulikud põllu-loomad metsamajandu-mad. Kodumaa loomastik. Ülevaade loo-made süsteemist. Putukate ja t. loomade määramine.

IV. klass.

Aine jaotamine.

Taimede vegetatiivsed orgaanid, nende arenemine, ehitus ja bioloogiline tähtsus. Taime' rakuke. Vars, leht, juur. Idanemine. Kasv ja kujunemine väli-miste kui ka sisemiste mõjude all. Or-gaanide ehitus iseäralistes tingimustes (vesitaimed, kserofüüdid, söödikud, pool-söödikud, putukate sööjad, epifüüdid, seened). Kaitseabinõud loomade vastu.

Selgrootulised. Bioloogiline kirjeldus süsteemi järjekorras — kala-dest alates või ka ümberpöörduvalt.

V. klass.

Sigimine taimerii-gis. Re-produktsioon. Vetikate sigimine. See-ned. Teiste, eostaimede sigimine —

samblad, sõnajalad. Okaspuud. Katte-seemnelised õistaimed. Õie ehitus ja bio-loogia. Vili ja seeme. Vegetatiivne paljunemine. Kodumaa taimestik.

Selgrootud. Algloomadest kuni lülijalgseteni. Kodumaa loomastik.

VI. klass.

Ainete ja energia vahe-tus taimes. Taime koosseis. Vesi. Vee liikumine. Vees lahunud mineraal-olluste sarnaastamine. Süsinik ja läm-pestik. Nende assimilatsioon auto- ja he-terotrofsetes taimedes. Dissimilatsioon-hingamine, käärimine auto- ja hetero-trofsetes taimedes. Sümbioos. Energia vahetus. Taimede liigutused. Ülevaade taimede süsteemist.

Selgrootud — lülijalgset. Üle-vaade loomade süsteemist. Kahjulikud loomad.

Füsioloogia, VII. kl. 2 t ja veel 1 t. reaalharus.

Rakukese ja kudede füsioloogia. Inimese kehaehitus ja talitused (ka sigimi-ne) taimedega ja loomadega võrreldes. Katsed ja praktilised tööd.

Tervishoid, VIII. kl. 1 t

Tähtsamad andmed isiklikust kui ka avalikust tervishoiust.

Üldine looduste adus. (üldine bioloogia) VIII. kl., 2 t.

Eluavaldused, aine ja energia vahe-tus, sigimine, arenemine munast. Elu-tekkinemine maa peal. Elutingimused. Bio-loogilised vahekorrad looma ja taimerii-gis. Ühiskondlik elu taime- ja loomarii-gis. Taimede ja loomade ökoloogia põ-hijooned. Arenemisõpetus. Darwinism. De-Vriesi ja Mendeli õpetused.

Ülevaade teaduse aja'loost.

Vääna vald

vajab

2 õpetajat.

Valimine 19. septembril s. a. valla nõukogus Vääna vallamajas Isiklik ilmumine soovitav.

KOOLIVALITSUS.

Kuivajõe vald, Harjumaal

tarvitab Uuemõisa ja Oru 6 kl. algkoolidele kutseõigusega

õpetajaid

Valimine on 20. septembril Kuivajõe vallamajas kell 10 enne lõunat, kuhu kandidaatsi palutakse tarviliste tunnistustega ilmuda.

Kuivajõe valla koolivalitsus.

Eesti õpetajate Liidu kirjastusel

trükist ilmunud :

Vaateõpetus ehk kodulugu I.

J. Kühneli järel tõlk. K. Michelson-Silde.

Vaateõpetus ehk kodulugu II.

Ketty Michelson-Silde.

Asutava Kogu poolt 7. mail 1920. a. vastuvõetud

Avalikkude algkoolide seadus

ühes Vabariigi Valitsuse poolt 17. sept. 1920. a. vastuvõetud määrusega seaduse elluviimise kohta.

Riigikogu poolt 13. mail 1921. a. vastuvõetud

Õpetajade palgaseadus

LADU: Eesti õpetajate Liidu büroos.

Tallinnas, Pikk tän. 54. Kõnestraat 14-63.

Lähemal ajal

ilmuvad trükist:

1. Veidermann, A., Inimene, anatoomia ja füsioloogia õpperaamat keskkoolidele.
2. Hansen, Logarütmide tabelid.
3. Turp, H., Koduloo meetodika.
4. Nurmik, M., Lugesimik II.
5. Linnasaar, M., „Lembitu“ sündimine.
6. Ploompuu, A., Lauseõpetus.
7. Lilienthal, L., Laulumängud lastele.
8. Perli, A., Arwud elust I (I ja II õppeaasta).
9. Ridala, V., Kalevipoeg.
10. Oscar Wilde, The Hoppy Prince.
11. Lorens, K., Meresõidu astronoomia I.
12. Mitt ja Jaanverk, Deutsches Lesebuch IV, V ja VI heft.
13. Янверк, Букварь для начальных школ.
14. Янверк, Солнышко.
15. Андреева, О., Подвижная хрестоматия I, II, III и IV.

K.-ü. „Kool“,

TALLINNAS,

- S. Karja tän. 23, kauplus 3. -

Telefon nr. 792.

Perro kõrgem algkool

vajab kutseõigusega

2 õpetajat ja 1 koolijuhatajat

Saksa ja Inglis keele mõistmine soovitatav. Valimine Vigala vallanõukogu ees 10. septembril 1921 a. Adress: Vigala postkontor.

Vallavalitsus.

Baltiski linna koolivalitsus

vajab

õpetajaid

Eesti keeles, ajaloos, joonistuses ja matemaatikas. Üles anda ühes lühikese elulookirjeldusega Baltiski linna koolivalitsusele.

Uderna kõrgem algkool

vajab

õpetajat.

Valimine kohalikus nõukogus ja kooli hoolekogus 14. septembril s. a. kell 11. Kohasoovijad ilmugu tarviliste tunnistustega. Ligem raudteejaam Elva.

Vallavanem: A. Pöör.

Vallasekretäär: O. Sulg.

Õppejõudusid

vajab Nehatu vald, Harjumaal, Kallavere 3 kl. ja Mardu 2 kl. rahvakoolile.

Kandidaatide ülesseadmine Nehatu vallamajas 15. septembril kell 12 kohalikkude koolide hoolekogus. Isiklik ilmumine soovitatav. Koolivalitsus.

Uue-Vändra vallanõukogus

kohalikus vallamajas on 10. septembril 1921 a. kell 12 päeval siit valla

Võiera koolijuhataja

ja tarvisust mööda teiste koolide

õppejõudude valimine.

Palutakse kandidaatisid isiklikult ilmuda.

Vallavalitsus.

6 õpetajat

vajab

Rõnnu vald oma algkoolidele,

nendest 2 õpetajat Lõssa kõrg. rahvakoolile.

Kandidaatide ülesseadmine koolide hoolekogude poolt ja valimine vallanõukogus on 8. septembril s. a. kell 10 hommikul. Kohasoovijad palutakse jaata tarvilised dokumendid. Adress: Raasiku laudu.

Koolivalitsus.